

рідкого. — Не треба їсти свіжо спеченого хліба або пляцків і старої вудженини. Також треба вистерігати ся дуже корінних і дуже солевих страв. Перед самим їдженем або зараз по їдженю не треба пити.

2) Не треба пити, коли не має ся спраги. Найліпшим напитком єсть чиста вода з кирициї а крім того: молоко, вар з овочів, цитринова лімонада і т. д. Горівка, пиво і другі алькоголічні напитки ослабляють нирки.

3) Треба пильнувати того, щоби щодня дворувати, а коли дворуванє буває трудне, то найліпше брати теплу клістиру (22 до 24 степенів Реоміра) але не брати ніяких средств на прочищенє, бо они всі ослабляють тіло.

4) Рух єсть житєм; він помагає травити, приводить добрий обіг крови, збільшає обміну творів і скріпляє мускули. Для людей, що при своїм занятю мусять багато сидіти, єсть дуже добре ходити на прохід, лазити по горах, гімнастикувати ся, пливати, совгати ся і т. д. Ходити треба жваво, а при тім держати ся просто, груди подавати наперед і глибоко, але через ніс віддихати. Коли хто сильно загіє ся, нехай не сїдає на місце, де єсть продув.

5) Шкіра потребує старанного плеканя; в ній єсть мільони пор, дірочок, котрими з тіла нашого виходять випари. Для того добре єсть мити ся щодня на цілім тілі теплою водою (18 до 22 степенів Реоміра), а відтак добре натирати ся. По кождім таким умитю треба або ходити, аж чоловік загіє ся, або положити ся до постелі і там огріти ся. Крім того добре єсть часто купати ся і змінити біле. В ріці не треба купати ся довше, як чверть години. Хто ходить до лазні, повинен там змивати ся студеною водою (тушувати ся). Рот треба завсїгди рано, перед обїдом і по вечері полокати.

6) Тіло повинно достаточо спочивати. Найліпшим спочинком єсть сон; але лиш спокійний і міцний сон скріпляє. Треба завсїгди спати при отвертїм вікні, але зважати на то, щоби не було продуву. При свїтлі не добре спати. Найліпше спити ся в ночи, а треба лягати о 10 або 11 г. а вставати о 5 або 6. З студеними ногами не треба лягати спати, треба їх насамперед добре натерти, аж розгріють ся, або мочити в теплій воді. Не треба дуже вкривати ся.

7) Віддихати треба спокійно а глибоко; здоровай віддих повинен іти носом а не ротом. Воздух повинен бути здоровий і чистий, без пороху і диму.

7) Одїж повинна бути відповідна до погоди

тепла але не занадто, ноги треба завсїгди тепло держати, але голови і шиї не завивати, нехай будуть, о скілько можна, відкриті.

Н О В И Н К И.

— Календар. Ві в торник: руско-кат. Глікерій еп.; рим-кат. Филипа Нері. — В середу: руско-кат. Ізидора, Максима; рим-кат. Йоана І папи.

— Прогулку з танцями до Лисичиць (бровар Грунда) за личаківскою рогачкою устроює «Сокол» в четвер дня 28. мая с. р. До танцю буде пригравати музика війскова. Вечером огні штучні, хоральні співви, конфетти, коріяндолі і різкі несодіванки. — Є се перша руска прогулка сего року. Хто памятає прогулку «Сокола» з минулого року, сей певно скористає з нагодя, щоби на свіжїм воздусі, дешево а гарно і приємно забавитись.

— Надзвичайні загальні збори товариства автономічних функціонерів в Галичині відбудуть ся у Львові в суботу дня 30. мая с. р. о 4. год. пополудни в сеймовім будинку. На дневнім порядку є: Отворенє, відчитанє протоколу з І (конституючих) заг. зборів Тов. а, звіт з діяльності і розвою Тов. а, затверженє І части регуляміну, вибір. виділу і внесеня членів. — В случаю браку комплету збори відбудуть ся о годину пізнійше без огляду на число зібраних членів.

— Ой нема то краю, краю над ту Верховину! Заповіджена на нашї Зеленї свята прогулка львівскою «Сокола» до Яремча і Микулчина, заінтересувала — як нам доносять — широкі круги не лише львівских Русинів, але також Русинів з цілого Покутя і як лише допише погода, то ся прогулка випаде знаменито. Для інформації вибираючих ся зі Львова на прогулку «Сокола» подаємо, що зелізниця до Микулчина і з поворотом коштує 6 К. Виїзд зі Львова в неділю о 6. год. 22 мін. рано після середно-европ. часу. На прожиток двох днів вистанє 10 К.

— Бойкот польської мови. З равского повіта доносять до «Діла», що в школі в Вороблячинї діти бойкотують польську мову.

— Іменована. Президент міністрів іменував канцелярійного асистента, Едварда Белявского зі Львова, начальником судової канцелярії в Стрию.

— На львівскім університеті відбула ся в суботу перша промоція женщины на доктора філософії. Нею була Аделя Кальмусівна родом з Дрогобича, яка студіювала германістику.

— Народні учителі а державна служба. Міністерство просвіти звернуло ся до всіх інших міністерств з просьбою в виданє своїм підчиненим урядам порученя, щоби на будуче не примали ніякого постійного учителя, старшого або молодшого, постійно до державної служби, за-

ким той не викаже ся, що від шкільної служби увільнено єго належито, зглядно щоби такому учителеви лише під таким услівєм прирікано прийняте до державної служби, скоро в відповіднім речинци сей доказ предложить. Від провізоричних учителів треба в таким случаю вимагати лише доказу, що шкільна власть округна є о виступленю кандидата з учительської служби вже повідомлена. Дальше звернуло міністерство просвіти особлившу увагу на се, що особи учительского стану, котрі в часі науки в семінарії побирали державні стипендії, мають перед прийнятем до иншої служби виказатись, що вже не є більше обовязані оставати в учительській службі, або що побрали стипендії звернули.

— Вісти з Буковини. Кравий президент кн. Гогенльогє звидів в пятницю руский «Народний Дім» в Чернівцях і руску бурсу, яка там містить ся. Достойного гостя привитав цілий виділ «Народного Дому», а др. Филипович виголосив бесїду. Президент оглянув передне бурсу і розмовляв з бурсаками, а опісля звидів салі «Народ. Дому». При тій ногоді президент дав 50 корон на бурсу.

Вечерницї в честь Т. Шевченка в Чернівцях відложено з 3. на день 9. червня с. р.

— Взір патріота! Руско-кат. уряд парохіяльний в Малковичах виповнив руский друк з виказом померших в отсей спосіб: «До ц. к. Суду повітового в: Przemyśl. — «Виказ случаїв смерти, які в місяцю: kwietniu — дійшли до відомости уряду парохіяльного в: Małkowicach. — «Імя, прозвище і зване: Jarko Jaromazak syn pierg. Joza Kseni Jaremszak wieśniaczki. — «Місце замешканя: Małkowie. — І т. д. Вкінци дата: Małkowie dnia 18 maja 1903. Aleksander Humiecki proboszcz w Małkowicach.

— Ст.-Петербург обходить в пятницю сего тижня 200-літній ювілей свого єствованя. В «вєдкій» програмі сего «торжественного» обходу поминено лише ємоянуги тих 100.000 бідних мужиків, котрі на приказ Петра «Великого» найшли мученичу смерть в болотах Нєви при будові Петербурга. До участі в сїм ювілею запрошено також кілька сот більших міст європейских. З Галичини одержали таке запрошенє Львів, Краків, Бохня і Величка. Доси не чути, аби єї міста виспалли до Петербурга своїх представителів. За те телеграми донесли, що місто Лондон не прийняло запросяи. Знова нашї галіцкі кацапки видали навіть окрему брошуру ювілейну п. з. «Петръ великій въ Галицкой Руси» з отсею присвятою: «Въ 200-лѣтнюю годовщину основанія Петрограда и въ вѣчную память его основателя, Петра Великаго, жителямъ столицы Государственной Руси подносятъ въ даръ житель столицы Подъяремной Руси». Безперечно також котрийсь з львівских кацапків поїде на ювілей до самого Петрограда заступати «подъяремную Русь» і т. д. Др. Вергун з Відня випередив львівских кацапів і був оноді в Петрограді та — як доносять російскі часописи —

Любезного „Галичанина“ нові „Филологическія, этимологическія и орфографическія изобрѣтенія“.

Вже то що не кажіть, а такої найбільше «филологів» найдете в нашій Богоспасаємій Галичині. Було то минувшої осени: іду раз побіля волоскої церкви, де якийсь жид на улиці продавав в кошику варені кукурудзьяні шульки. Коло того продавця стояв другий жидок, як з лица мож було догадати ся, молодший брат кукурудзника, а як видко було по мундурі, ученик гімназійний, котрий указуючи на найбільшу із продаваних шулок так промовив до торговця: «das ist ein prächtiger Kukuruzkolben!» На те відозвав ся торговець: «fir wus sugst di Kukurudz, dus ist ja rein polnisch; auf dajtsch nennt man dus: Kikerydz; ech ruf immer: «hajsse Kikerydzy, hajsse!» Як бачите, у нас в Галичині фільольогія так розповсюджена, що навіть «кікеридзники» займають ся язикословем!

Язикословний розбор згаданого «кікеридзника», капку в капку таку же має стійність, що язикові наставленя «Галичанина-а» давані народцям.

І так приміром по думці «Галичанина-а» такі форми, як *мыслью ходили*, *буду косив*, *я сві хунав*, *завше*, *пацір*, то щось страшного, то «уже даже не похоже на ніякій языкъ». Однакож, коли-б «Галичанинъ» глїбше умів глянути в річ, то-б певно не піднимав на сміх людских виразів і форм до того ще таких, котрі в літературнім язичі не вживають ся. Поношенє з форм людских — хотьби лише місцевих — наводить лише сором обругателю, бо відкриває єго «невзнанья жалкую вину».

Така форма як *мыслью ходили* необознакомленому з історичним розвитком руского язика і старословенщиною, коротко сказавши з рускою граматикуо, може видавати ся формою вельми чударною, однакож не єсть нею ні трохи. В червоно-рускім нарічю мало-руского язика задержала ся ще *первістна форма минушика стану дійного*. В старослов. perfectum act. виражає ся злукою particip. praet. art. II з праєс. пня глагольного єс отож: *єсмь ходилъ або ходилъ єсмь, ходилъ єси, ходилъ єсть; ходилъ єсмь, ходили єсть, ходили єтъ**. Однакож вже в

*) В старословенських памятниках находять ся приміри perfect. act. в числі єдиничнім як: *єсмь окидѣлъ; ѡкилъ сѧ єси; насъ ѡрилъ же мѧ єси рѧко сѡроу; костьми и жилими сѡшилъ мѧ єси; чѣто сѡнѣсь, ѡго же єси видѣлъ; сѡздалъ єси; отѣмь єси; сѡкроушилъ єси; оумножилъ єси; прѣклекнилъ сѧ єсть дѧнѣ; варила єсть; — в числі многім: нѣстѣ ли чѣли николѣже; ильшї форми старосл. від глагола *ходити* тут подані вкомбіновані мною а то з оглядом на одвітні форми в живучих язиках славянских. Число двойне поминено, бо оно в рускїм тепер зовсім не вживає ся, отож нам тут до порівнаня не потрібне. Винявши один язык російский, у котрїм в минушкю глагол спомічний все опускає ся, а доконче виразно кладе підмет (пр. я говорилъ, ты говорилъ, онъ говорилъ etc.), у всіх прочих язиках славянских задержали ся ще первістні описані форми: в новословенск. *pisal sem*, болгарск. *писал съм*, сербск. *писао сам*, чєск. *psal sem*, словацк. *bral som*, польск. *widziałem* (= *widział jeźm*), горішносорабск. *sym chvalilъ*, долішносорабск. *ja som humelъ*. — В язичі малоруск., іменно в українскім нарічю, переважяо спомічник опускає ся: я казав, ти казав, він казав; ми, ви, они казали; лише тут і там поодинокю стрічають ся ще первістні форми (післав єси, проснав єси, казав єси; забули єсте). В говорах червонорусского нарічя лучають*

старосл. нераз в 3. лиці ч. єд. спомічник (єс) опускає ся, а клав минушика стану дійного II причасник сам, котрий тогді приймав значенє аориста пр. *изкралъ* (в тім значеню: що: *изкра*). В малорускїм спомічник *в переважній часті* *говорів* зовсім віднав, так що perfectum тепер звучить: *я, ти, він* (она, оно) *ходив* (-ла, -ло); *ми, ви, они ходили*. Лише в говорах червоно-русского нарічя (до котрого зачисляю і угорско-рускі го-

ся ще первістні описані форми: *співав єм*, *декуди на Лемківщині: рубав єом*, подібно як в словацкїм. В старопольск. находимо: *szedł jest, rozdraźnili są, wylł jeźm, przelili są, wylłta się jest* (ліє = лити, теперішн. польск. *lać*) [Psalterz królowej Małgorzaty]; *szedł jest, prześladowali są* [Modlitwy Wacława]. Понеже в язиках славянских в причасника повстав минушик ст. д., маємо в тій формі накінчяки родові: *ходилъ, ходила, ходило єсмь etc.* Також і в числі многім первістно були осібні закінчєня для кожного рода, отож для мужєск. *ходилъ* (nom. sing. *ходилъ*), для жєньск. *ходилъ* (nom. sing. *ходила*), для середного: *ходилъ* (nom. sing. *ходило*). Для всіх трех родів числа многого були би проте в старослов. первістно такі форми: 1. *ходилъ єсмь, ходили єсмь, ходила єсмь*; 2. *ходили єсть, ходилъ єсть, ходила єсть*; 3. *ходили єтъ, ходили єтъ, ходила єтъ*. Старинна форма perfect. act. plur. для жєньск. рода уживає ся ще тепер в польскїм пр. *chodziliśmy*, що одвічає скомбінованій нами старословенській формі: **ходилъ єсмь*. В малорускїм в числі многім витиснула форма для мужєского рода форми жєньского і середного — тож уживаємо *ходили* для всіх трех родів. Подібно у приложників тепер уживаємо форми мужєскої для всіх трех родів в *pominat. plural*. В старослов. були іменні форми *pominat. plur.* для мужєск. рода *добри*, для жєньск. р. *добрѣ*, для середн. р. *добра*, в зложенім склонєню: для мужєск. рода: *добрини*, для жєньск. р. *добрѣ*, для середного р. *добрѣ*. В малорускїм в nom. plur. уживає ся для всіх родів: *добрі* або *добрї*. Н.

мав відчит в «благотворительном абществі» про «под-і закарпатскую Русь». Реферат Вергуна дуже подобав ся...

— **3 Городенки.** Ві вторник дня 26. с. м. відбуде ся концерт в честь Тараса Шевченка в Городенці в сали «Народного Дому», при співучасті п. Антона Максимовича, абсолювента львівської консерваторії.

— **Утеча сьвітowego злодія.** Міжнародний касовий вломник Г. Райш, котрий допустив ся безліч касових вломань в многих містах Угорщини, Румунії, Німеччини, Італії і Туреччини і в останнє утік з в'язниці в Німеччині, де мав відсидіти 12 літ, пропав оноді без вісти з червоцеккого шпитала, де був інтернований яко військовий дезертир. Як звісно, увязнено Райша в лютім с. р. в Чернівцях в хвили, коли зміняв в буковиньскім банку кілька угорських облигацій в сумі 4000 К, які походили з касового вломаня в Надь-Каролі. Райша ізза того, що був дезертиром, віддано військовому судови. В військовій в'язниці віддай не конче ему подобало ся, бо небавом «захорував», так що віддано его до шпитала військового. Тут постановив Райш утечи. І справді ему се вдало ся. Райш однако не вдоволив ся тим, аби сам утік, але вибрав ще других, котрі імовірно помагали ему в утечі і мали відбути дозголітну, тяжку в'язничну кару. Були се артилерист Максимюк, інфантерист Фатош і вартовий Делезой з Молодїї. Всі они, як сконстатовано, в цивільному убрані з подвіря шпитального дістали ся на улицу Салеві-ого і тут пронав по них всякий слід. Що Райш не довго сидіти ме в в'язниці при его рафінованю, се було знане, але що так скоро вдасть ся ему утечи, того ніхто не думав. Як стверджено, Райш утік около 1/2 і. години. Вже о 5. год. рано заалармовано ціле місто, вислоано на всі сторони військові патрулі і телеграми до пограничних стаций, але безуспішно.

— **Кошти гарматних стрілів** обчислив один з висших офіцерів французької артилерії. Кошти вивосять суму межі 10 а 1600 франків на один стріл, відповідно до калібру. Від стрілів пеують ся гармати і поступенно стають більше або менше неужиточними, так що їх треба заступити другими. Коли припустимо, що по 1000 стрілах гармата стає неможливою до дальшого ужитя, то до коштів кожного стрілу належить додати 1/1000 часть вартости самої гармати. Пушки великого калібру пеують ся далеко скорше, чим малокаліброві пушки, не виставлені на ділане високої температураури і такого величезного натиску газів, який витворює ся при вибуху великих набоїв. Тому за зужитє при кождім стрілі малої гармати можна поставити 1 франка, коли за зужитє великої треба до 1000 франків. Коли додамо єї позиції до коштів самого стрілу, то загальний кошт вийде 10—2600 франків від стрілу. Коли гармата малого калібру, яка стріляє 20 разів на мінуту, дає огня через одну годину, то справляє кошт державі на 12.000 франків. Гармата найбільшого калібру (35.5 см.), яка може дати 60 стрілів на годину, вистріляє за той час 156.000 франків. Ведучи дальше єї об-

численя, довідаємо ся, що панцирний корабель, який вправляє ся в стріляню, за годину пустить з димом 800.000 франків, а цілогодинна битва 15 панцирників коштувала-б 24.000.000 франків за самі стріли, не числячи затоплених і висаджених у воздух панцирників, з яких кождий коштує знов 24 мільони франків.

— **Наслідки нікотини у дїтїй.** В Англії розповсюдило ся курене тютюну у дїтїй так далеко, що фабрики виробляють для них окремі роди дешевих папіросів. Проти сего виступили тепер енергїчно всі часописи, бо показало ся, що дегенерація у дїтїй поступає скорим кроком. Дїтя затронні нікогояю діставали битя серця, недомагали на очи, горло, руки їм трясли ся і взагалі наставав у них розстрій нервів. В виду сего загально домагають ся в Англії законної заборони для молодїжи, курити перед 18. роком житя. — У нас чи в місті чи на селі відносини під тим зглядом не ліпші. Давнійше «шкраб» як мав який крайцар, то куповав собі чи булку, чи цукорків, чи садовини, а тепер з кождим крайцаром біжить до трафіки і купує «драма», аби затроювати свій організм, а дуже часто такий смакатиий курець стає причиною пожарів. У нас під тим зглядом придали би ся також деякі розпорядженя.

— **Тяжка операция.** 24-літний Отто Бавер у Відни занедужав був перед девяти роками на якусь хоробу носа, котрої причина була така, що в чоловії ямі робила ся гниюча материя. Его віддали були на клініку для хорих на умі і там перебув він два роки, бо его недуга мала всі ознаки якоїсь нервової хороби. Коли хороба погіршила ся, віддали его на клініку для недуг носових, де знов сказали, що хороба невилічима, він мусить піддати ся операції на житє і смерть. Бавер згодив ся на то, але лікарі знов не мали відваги брати ся до так небезпечної операції. Остаточно підняв ся єї доцент др. Гаск, але з тим виразним застереженем, що не ручить за успіх. Коли мала операция носа не помогла нічого, отворено ему в цьвітни 1.01 голову і переполокано мозок. В ямі чоловії знайшло ся тоді пів літра матерії. Як би ще довше так було, то був би наступив або удар на мозок, або недужий зійшов би був з розуму. В грудни 1902 р. показало ся, що в ямі мозкової зачала знов збирати ся материя, отже тоді знов отворено голову, а що не можна було тому перешкодити, щоби не збирала ся материя, то др. Гаск в зроблену дірку вложив срібну ручку. Материя однакож вже значно менши спливає і хороба вже уступає, та є надїя, що отвір в голові за кілька неділів зовсім заросте.

— **Вигляд місяця.** Місяць яко найблизший єсїд нашої землі є нам найліпше знаний зі всіх тіл небесних. Із нашої землі видно лише одну половину місяця а зглядно 1/7 поверхні місяця, бо він все звернений до нас одною стороною. Голим оком можна замїтити, що на місяци є яснї і темні місця, з чого пішла навіть повірка про двох братів, з яких один держить другого на вилах за кару братоубійства. Око узброєне далековидом бачить місяць яко чубчасте тіло

з тисячами ям, долин, верхів і хребтів. Після їх вигляду, в порівнаню з такими творами на нашій землі, зьвіздарі надали їм назвища океанів, морей, гірских ланцухів і т. д. До пізнаня вигляду місяця причинила ся найбільше фотографія. Через далековид робить ся фотографічну знимку якоїсь частини місяця, а опісля побільшує ся сей образ кілька разів, через що одержує ся точні краввиди місяця. Найгарнійший атлас місяця виконав зьвіздар І. Ф. Шмід, завдавши собі над ним 30 літ праці. На картах сего атласу зазначено всі подробиці замїчені коли небудь на місяци. Переважну часть (північну) зверненої до нас сторони місяця покривають темні плями, звані «морями». Є себезпечно сухі долини, котрі відбивають менше світла від інших тіл місяця і тому виглядають як великі простори води. На сих «морях» замїтні в богато місцях гори з кратерами. Важнійші з тих «морских» просторів називають ся: Mare serenitatis, M. nubium, M. tranquillitatis, M. humorum, M. imbrium, M. crisium, M. vaporum і т. д. Менші простори темні називають ся озерами і багнами. Крім того видно на місяци довгі, темні пасмуги, котрі є ярами глибокими на 50 до 250 м. Гори на місяці всі мають однаковий вигляд лише в подробицях ріжнять ся. Є се кратери вулканічні величезних розмірів з берегами високими до 4.000 м. і з глибокими днами. Один такий кратер, званий Тїхо, займає до 1000 миль квадратних простору. Всіх кратерів на зверненій до нас половині місяця начислено понад 50 тисячів. Довкола деяких кратерів розходять ся промінисто яснї пасмуги, довгі на кілька тисячів кілометрів. Є се імовірно застигнена лавя яснї краски і тому відбиває більше світла. Загалом вигляд місяця проймає грозою; ні слїду там якого небудь житя, лише дикі скали, прїрви, яруги та пошарпані верхи гір.

— **Родимці! Памятайте на бурсу Руского Товариства педагогїчного у Львові!**

Наука, штука, література.

— **Учитель ч. 10.** з дня 20. мая с. р. містить: Наука рускої мови в школах народних звичайних і виділових. — Про вихованє тілесне. — Правила здоровя. — З руского Товариства педагогїчного. — З дневника молодого учителя. — Новинки.

— **Поступ ч. 19** (виходить в Коломиї) містить отєї статї: Ідїть по гроші! — Що таке поступ? (Дальше). — Про характер (Дальше). — Ой вигострю товарища... — «Найбільші» музиканти (з ілюстрацією). — Всячина. — В фейлетонї: Цар в неволї, оповїданє Сильвестра Яричевського.

— **«Рідне слово** в образах його представителів і представителок». Під сим заголовком видала знана фірма Я. Оренштайна в Коломиї 12 переписних листків ілюстрованих гарно виконаних, на яких містять ся фотографії отєих наших письменників: 1) Грінченко, Мордовців і Нечуй-Левицький. 2) Старицький, Тобилевич і Кропивницький. 3) Ом. Огоновский, Потебня і М. Максимович. 4) др. Маковей і др. Щурат. 5) С. Яричевский, К. Устиянович і Б. Лепкий. 6) Я. Курчаренко, В. Александрів і Тр. Зінківський. 7) Ол. Кулішева і М. Марковичка. 8) Ольга Косач і Нат. Кобриньска. 9) О. Кобилянська і Л. Косач (Леся Українка). 10) Уляна (Кравченко) Неметовска і Кл. (Попович) Боярска. 11) Анна Павлик і Ол. Озаркевич. 12) М. Іванець, М. Загірня і Евг. Ярошиньска.

Цїна цілої серії вивосять 1 К.

Телеграми.

Відень. 25. мая. Палата послів відбуде в сїм тижни два засїданя, з наміром покінчити перед Зеленими сьвятими дискусїю над неділішним супочинком. Також приїде на дневний порядок нагле внесене Вольфа о регуляцію Лаби. По сьвятах найбільше засїданє в четвер 4. червня. Рїшеня про бюджетову провізорію і про судьбу тєнерїшної сесїї надїють ся за тиждень, що наступить по Зелених сьвятах.

Відень. 24. мая. Цїсар прийняв вчєра о год. 9 рано бана Хорвації гр. Куєн-Гедервари-ого на цілогодинній авдїєнції. О год. 2 пополудни бан відїхав назад до Загребу.

Відень. 25. мая. Прибувшї хорвацкі і дальматиньскї послї оголошують ось який комунїкат: Мандат хорвацких соймових і парламентарних послів має служити виключно гуманїтарним цілям на користь братів в Хорвації і Дальмації. Намїрена авдїєнція у Єго Милости Цїсаря мала на ціли просьбу о ласкаве ужитє монаршої власти в напрямї, щоби евентуально засуджен на-

вори) задержали ся первістні форми зложені з виключенем 3 лица числа єдничного і многого і з малою зміною єсмь на єм; ото-ж: sing. 1. *ходив єм*, 2. *ходив єсь* (ходила єсь, ходила-єсь, ходило-єсь, ходилось), 3. *ходив* (ходила, ходило); plur. 1. *ходили єсмо* (звичайно стягнене на: ходили-ємо, ходили-сьмо), 2. *ходили єсте* (дуже рїдко і в укр.; у нас в галицк. звичайно стягнене на ходилиєте, ходилисьте), 3. *ходили*. Проте форма: *миєсмо ходили* повстала з старинної: *мы єсмь ходили*, *мы єсмо ходили*, *мы-є(сь)мо ходили* і зовсім не єсть дивовижна, якою здавалась галичанинським «филологам».

буду косив єсть то червоно-руска форма fut. act. рївнозначна з формою в малоруских книжках переважно уживаною *буду косити*; тим часом в старосл. злука particip. praet. act. Пз praes. пня глагольного *єжд* виражає futurum exactum пр. *єждь приимь*, *єждь помагь* etc.

я сї купає; *сї* місцевий виговор місто *єя*; що єя стоїть перед глаголом, се буває і в старословєнщанї і в старо-русчинї пр. у Нестора: *Н послаша Къманє къ Скытославоу глаголюще: ты княже, чюждєма землєя нрєши и клєудши. скоєма сє оуакнєкь.*

завше льокальна форма (місто: *завсе, все, завсегда, завсїгда*) в книжках не уживана. Бєсїда люду в околицях, де говорять «завше» вще тим самим не єсть спорчена; противно мимо кількох *неправильних форм* може говор належати до самих чистїйших. На цілїм сьвітї нїт простого люду, щоби говорив чисто літературним язиком, котрий, будь що будь, єсть і остане все утвором штучним. З другої сторони незаперечна рїч, що чим більше язик літературний опирає ся на живучій бєсїдї люда, тим більша єго до-

відність і тим знаменитїшим стає середником образованя народа.

пацір в книжках зовсім не уживає ся, а коли тут і там попаде ся межі людом західно-русским, то слово се занесене там нашими твердими «ведущими метрику». Єсть оно взяте живцем з польского *pacierz*, що знов перевернене з латиньского *pater noster*. Наш люд взагалі каже *молитва Господня*. Та заперечити годї, що скляні коралики єсюди наш люд іменує «пацірки» (польск. *pacierki*), а сего слова загально вживаного трудно викинути. Впрочім, єсли хто знає, най подасть на *пацірки* одвітне, хотьби лише льокальне слово руске, а приймемо єго з вьдєчностю. Подїбно уживаємо слів *цікавий, цікавити, зацікавити, розцікавити* (польск. *ciekawy* etc.), яко загально у люду званих. Може наша твердь подасть що лучшого? «любопытный, любопытствовать, любознательный» се все вирази штучно зложені і невідгодні. Місто *цікавий хлопєць* «любопытательный хлопєць», місто: *я дуже був цікавий, чи він до нас приїде* «я дуже былъ любопытный, приїдетъ ли онъ къ намъ» на терпеливим паперї написати дасть ся, однак і «рьяный» твердяк так не говоритиме. Що в малорускїм язичї єсть кілька слів взятих з польского, те не може оправдати твердження мов то наш язик спольщений; в польскїм не рївно більше находимо руских слів і форм звукових, а предєя хибна би була думка, що язик польскїй зрусченїй.

(Дальше буде).

